

Aan de leden van de Tweede Kamer
Vaste commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Per e-mail verzonden naar: cie.vws@tweedekamer.nl

Betreft: Het wetsvoorstel rechtspositie gesloten jeugdhulp

datum

23 november 2021

ons nummer

1632630

Geachte leden van de commissie,

Op 25 november 2021 staat de inbreng van het verslag van het wetsvoorstel rechtspositie gesloten jeugdhulp op uw agenda. Ten behoeve hiervan wil de Kinderombudsman graag een aantal vragen aan u meegeven. Deze vragen zijn gebaseerd op mijn reactie d.d. 2 oktober 2020 op het conceptwetsvoorstel rechtspositie gesloten jeugdinstellingen (verder: conceptwetsvoorstel).

Ik wil beginnen met te benadrukken dat gesloten jeugdhulp voor jeugdigen die geen strafrechtelijk feit hebben gepleegd, een zeer ingrijpende vorm van vrijheidsbeperking is. Deze vrijheidsbeperking moet dan ook met de meest zorgvuldige waarborgen omkleed zijn. Dit stelt hoge eisen aan het waarborgen van de rechten van kinderen in de instelling als toch tot gesloten plaatsing wordt overgegaan. Dit zien wij nog niet overal terug in het wetsvoorstel.

Identiteit van het kind

Godsdienst en levensovertuiging

In het conceptwetsvoorstel stond dat de jeugdige op grond van artikel 3.2 in de gelegenheid wordt gesteld zijn godsdienst of levensovertuiging vrij te belijden en te beleven (onder meer artikel 14 IVRK). In het wetsvoorstel zien wij deze bepaling niet terug.

Vraag: Klopt het dat in dit wetsvoorstel het recht van de jeugdige op het vrij belijden en beleven van zijn godsdienst of levensovertuiging niet is opgenomen? Wat is hiervan de reden? Hoe wordt het recht op het vrij belijden en beleven van zijn godsdienst of levensovertuiging voor jeugdigen die in een instelling voor gesloten jeugdhulp verblijven dan wél geborgd?

Leeftijd en ontwikkelingsniveau

In het wetsvoorstel wordt de mogelijkheid tot insluiting in een afzonderlijke en veilige verblijfsruimte voor jeugdigen tot twaalf jaar beperkt (artikel 6.3.2.2 lid 2).

.....
postadres

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

.....
bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

.....
telefoon + fax

T (070) 356 35 63
F (070) 360 7572

.....
www

info@dekinderombudsman.nl
www.dekinderombudsman.nl

.....
*de Kinderombudsman
is onderdeel van Bureau
Nationale ombudsman*
.....

Vraag: Geldt deze beperking ook voor de vervoerder (artikel 6.2.3.6)? En indien niet, waarom niet en op welke manier is hierbij rekening gehouden met het belang van jeugdigen tot twaalf jaar? Is overwogen om ook voor wat betreft de toepassing van andere maatregelen of anderszins voor deze leeftijdsgroep andere regels op te stellen?

datum

23 november 2021

ons nummer

1632630

Mening van het kind over de situatie en de te nemen beslissing

Informatie

In artikel 6.2.4 lid 4 van wetsvoorstel staat dat de jeugdige zo spoedig mogelijk na opname in een gesloten accommodatie schriftelijk en mondeling wordt geïnformeerd in voor hem duidelijke en toegankelijke bewoordingen over: a. de in de gesloten accommodatie geldende huisregels; b. de klachtenregeling; en c. de mogelijkheden een vertrouwenspersoon in te schakelen. In het conceptwetsvoorstel stond ook nog dat de jeugdige ook geïnformeerd zou moeten worden over de medezeggenschapsregeling.

Vraag: Hoe is de medezeggenschap van jeugdigen in de instellingen voor gesloten jeugdhulp geborgd? Waarom is uit het wetsvoorstel gehaald dat de jeugdige over de medezeggenschapsregeling wordt geïnformeerd?

Vaststellen hulpverleningsplan

In artikel 6.2.9 van het wetsvoorstel staat dat de jeugdhulpaanbieder ervoor zorgdraagt dat het hulpverleningsplan, bedoeld in het eerste lid, zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen zes weken na opname in de gesloten accommodatie, wordt vastgesteld. In het conceptwetsvoorstel stond een termijn van drie weken.

Vraag: Waarom is de termijn waarbinnen het hulpverleningsplan wordt vastgesteld, gesteld op zes weken i.p.v. drie? Op welke manier is hierbij rekening gehouden met het belang van de jeugdige?

Vaststellen en wijzigen hulpverleningsplan

In het conceptwetsvoorstel stond in artikel 3:12 lid 2 dat voorafgaand aan de vaststelling of wijziging van het plan, overleg plaatsvindt met de jeugdige. In het wetsvoorstel is wel terug te vinden dat de jeugdige betrokken wordt bij de vaststelling van het hulpverleningsplan, maar dit is niet letterlijk terug te lezen bij de wijziging daarvan (artikel 6.2.9 lid 4).

Vraag: Is dit de intentie van de wetgever?

Involed op de werkwijze toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen

In artikel 6.3.1.3 lid 1 van het wetsvoorstel staat dat de directeur een beleidsplan moet opstellen over de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Onduidelijk is hoe het interne toezicht op de uitvoering van de maatregelen geregeld is en hoe de visie van de jeugdigen zelf hierin wordt meegenomen.

Vraag: Hoe is het interne toezicht op de uitvoering van de vrijheidsbepalende maatregelen geregeld? Hoe wordt de visie van de jeugdigen zelf meegenomen in de werkwijze en de toepassing daarvan?

Overleg voorafgaand aan toepassing maatregel en motivering beslissing

De jeugdhulpverantwoordelijke neemt een beslissing tot toepassing van een vrijheidsbepalende maatregel niet voordat hij voor zover mogelijk met de betrokken jeugdige de voorgenomen beslissing heeft besproken in een voor die jeugdige begrijpelijke en toegankelijke taal. Op grond van artikel 6.3.1.4 lid 2 van het wetsvoorstel wordt de beslissing op schrift gezet en voorzien van een schriftelijke motivering. Onduidelijk is of in deze motivering ook wordt aangegeven wat met de visie van de jeugdige is gedaan en, als een beslissing is genomen die niet in het belang van de jeugdige is, een uitleg waarom deze beslissing toch genomen is.

datum

23 november 2021

ons nummer

1632630

Vraag: Hoe wordt geborgd dat in de beslissing nadrukkelijk wordt ingegaan op wat er met de visie van de jeugdige is gedaan en op welke wijze rekening is gehouden met het belang van de jeugdige?

Periodiek overleg directeur - jeugdigen

In het conceptwetsvoorstel stond in artikel 7.3 dat de directeur regelmatig overlegt met de jeugdigen over zaken die rechtstreeks hun verblijf raken. Dit komt in het wetsvoorstel niet meer terug.

Vraag: Waarom niet? Hoe wordt geborgd dat de directeur en een vertegenwoordiging van jeugdigen een minimaal aantal keren per jaar overleggen over zaken die rechtstreeks hun verblijf raken?

Behoud van de gezinsomgeving en belangrijke contacten.

Contact met andere voor de jeugdige belangrijke personen

In het wetsvoorstel is geen expliciete aandacht voor het behouden van contact met andere voor de jeugdige belangrijke personen, zoals broertjes en zusjes en grootouders.

Vraag: Hoe wordt geborgd dat de jeugdigen contact kan behouden met voor de jeugdige belangrijke personen (niet zijnde de ouders)?

Recht op verlof, tenzij

Verlof is dé manier om persoonlijk contact te houden met het gezin, de gezinsomgeving en andere belangrijke contacten. Op grond van artikel 6.1.4.1 van het wetsvoorstel wordt het verlof uitsluitend verleend als redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de jeugdige de voorwaarden zal naleven.

Vraag: Kan dit artikel ook andersom wordt geformuleerd, in die zin dat het uitgangspunt is dat de jeugdige verlof heeft, maar dat verlof niet wordt verleend indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de jeugdige de voorwaarden niet zal naleven?

Zorg, bescherming en veiligheid

Eigen kamer

Het hebben van een eigen kamer is voor de jeugdigen belangrijk. Er worden geen minimumeisen gesteld aan deze eigen kamer (zoals afmeting, eigen douche en toilet, vriendelijke uitstraling, eigen tv etc.) en in het verlengde hiervan ook niet aan de leefgroep en de buitenruimte (artikel 27 IVRK).

datum

23 november 2021

ons nummer

1632630

Vraag: Welke minimumeisen kunnen gesteld worden aan de eigen kamer, de leefgroep en de buitenruimte? Is overwogen minimumeisen in de wet of andere regelgeving vast te leggen voor de eigen kamer, de leefgroep en de buitenruimte? Hoe wordt ervoor gezorgd dat de eigen kamer ook daadwerkelijk een plek is waar de jeugdige zich fijn en veilig voelt?

Verblijf in een groep en gemeenschappelijke activiteiten

In het conceptwetsvoorstel stond nog dat de jeugdige deelneemt aan gemeenschappelijke activiteiten gedurende ten minste gemiddeld acht en een half uur per dag door de week en gedurende ten minste zes uur per dag in het weekeinde. In het wetsvoorstel is het aantal uren verlaagd naar ten minste zes uur per dag (artikel 6.2.5 lid 1).

Vraag: Waarom is ervoor gekozen minder uren op te nemen in het wetsvoorstel? Hoe ziet de invulling van de overige tijd eruit? Moet de jeugdige dan bijvoorbeeld verplicht op zijn/haar kamer zitten? Mag de jeugdige deze tijd invullen met eigen activiteiten? Hoeveel uur per dag moet de jeugdige op de eigen kamer verblijven?

Voldoende kleding en schoeisel in de juiste maat

In artikel 3.4 lid 2 van het conceptwetsvoorstel stond dat als een jeugdige niet de beschikking heeft over kleding en schoeisel, de directeur daarin moet voorzien (artikel 3.4 lid 2). Een soortgelijke verplichting is niet in het wetsvoorstel terug te vinden.

Vraag: Waarom niet? Wie is in de ogen van de regeling ervoor verantwoordelijk dat de jeugdige over voldoende kleding en schoeisel in de juiste maat beschikt? Hoe wordt daarbij rekening gehouden met het belang van de jeugdige?

Zakgeld

Uit meerdere rapporten van de Kinderombudsman blijkt dat jeugdigen veelal de dupe zijn van discussies tussen de jeugdinstantie, de GI en de gemeente over wie het zak- en kleedgeld 'moet betalen'. In de MvT van het conceptwetsvoorstel stond dat aan de jeugdige zakgeld kan worden toegekend en dat er in een regeling van Onze ministers regels kunnen worden gesteld over het toekennen van zakgeld. Een soortgelijke bepaling is niet terug te vinden in het wetsvoorstel.

Vraag: Waarom niet? Hoe wordt eenduidig geregeld dat de jeugdige zak- en kleedgeld krijgt, van wie en hoeveel, zodat de jeugdige de discussie over wie moet betalen niet hoeft af te wachten?

Toepassingsduur van de maatregel

In geval van een noodsituatie wordt een maatregel ten hoogste drie opeenvolgende dagen toegepast (artikel 6.3.1.2 lid 2). Hiervoor wordt aangesloten bij de termijn de Wvvgz. De BJJ kent een termijn van maximaal één dag (en twee dagen voor 16- en 17-jarigen). Uit de reactie op het advies van de Raad van State blijkt dat voorgesteld wordt aan te sluiten bij de periode die in de Wvvgz is opgenomen voor het toepassen van verplichte zorg in noodsituaties, zodat binnen het terrein van verplichte zorg geen verschillende termijnen voor vergelijkbare handelingen komen te gelden.

datum

23 november 2021

ons nummer

1632630

Vraag: Kan de minister toelichten hoe hierbij rekening is gehouden met het belang van de jeugdigen?

De duur van de insluiting op de eigen kamer

In het wetsvoorstel staat als maatregel opgenomen de verplichting tijdelijk in de eigen kamer of in een afzonderlijke verblijfsruimte te verblijven zonder de kamer of die ruimte af te sluiten (artikel 6.3.2.2 lid 1 e).

Vraag: Hoe lang kan deze verplichting maximaal duren?

Kwetsbare kinderen of bijzondere situaties

Positie van jeugdigen die onder voogdij staan

In artikel 6.2.9 lid 3 en 7 staat dat de jeugdige zich bij het opstellen, evalueren en wijzigen van het plan, kan laten bijstaan door een vertrouwenspersoon. Jeugdigen die onder voogdij staan hebben veelal geen ouders die voor hun belang kunnen opkomen.

Vraag: Heeft de minister overwogen de positie van jeugdigen die onder voogdij staan en die in de gesloten jeugdhulp verblijven te versterken door in de wet vast te leggen, dat gezorgd wordt voor de bijstand door een vertrouwenspersoon? Waarom wel/niet? Op welke manier wordt de positie van deze jeugdigen dán versterkt?

Het recht van het kind op onderwijs

Onduidelijk is of de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen, invloed heeft op de mogelijkheid onderwijs te volgen en hoe hiermee bij de belangenafweging rekening moet worden gehouden.

Vraag: Kan de minister aangeven of een jeugdige die een vrijheidsbeperkende maatregel opgelegd krijgt, onderwijs kan blijven volgen en zo niet, hoe u dit ziet in het licht van het recht op onderwijs?

Besluitvorming en belang van het kind

Hoewel er een paragraaf is gewijd aan het 'Belang van de jeugdige' en het ook de bedoeling van de wet is te zorgen voor een sterkere rechtpositie, hetgeen in het belang van de jeugdigen is, is 'belang van het kind'-principe letterlijk, nauwelijks terug te vinden in de wet en MvT. Ook niet op de plekken waar je dit zou verwachten, bijvoorbeeld daar waar besluiten worden genomen over de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen en verlof.

datum

23 november 2021

ons nummer

1632630

Vraag: Kan de minister bevestigen dat aan alle besluiten die op grond van dit wetsvoorstel worden genomen, een belangenafweging vooraf moet gaan, waarbij het belang van het kind voorop staat, en de jeugdige niet alleen is gesproken over de beslissing (artikel 6.3.1.4 lid 1 b), maar dat ook uitgelegd wordt hoe tot de beslissing is gekomen, op welke manier rekening is gehouden met de visie en het belang van de jeugdige en wat de jeugdige tegen de beslissing kan doen (artikel 6.3.1.4 lid 3)?

Klachtrecht en beroep

Schriftelijke kennisgeving klachtwaardigheid beslissing binnen vier dagen

In artikel 6.3.1.4 lid 3 van het wetsvoorstel staat dat de jeugdige uiterlijk binnen vier dagen na de beslissing schriftelijk in kennis wordt gesteld van de klachtwaardigheid van de beslissing en de mogelijkheid van advies en bijstand door de vertrouwenspersoon.

Vraag: Waarom wordt een termijn van vier dagen gehanteerd en wordt de jeugdige niet direct schriftelijk op de hoogte gesteld van de klachtwaardigheid van de beslissing en de mogelijkheid van advies en bijstand van een vertrouwenspersoon?

Redelijke termijn

In artikel 6.5.1 lid 2 van het wetsvoorstel staat dat de klacht binnen een redelijke termijn moet worden ingediend.

Vraag: Wat wordt verstaan onder een redelijke termijn? En in hoeverre wordt vastgelegd dat rekening moet worden gehouden met de situatie van jongeren bij de verschoning van een eventuele overschrijding van die redelijke termijn?

Zevendagentermijn

De termijn om beroep in te stellen is op grond van artikel 6.5.4 lid 3 gesteld op zeven dagen na de ontvangst van het afschrift van de beslissing van de klachtencommissie, dan wel zeven dagen na de dag waarop de klachtencommissie uiterlijk een beslissing had moeten nemen. In de MvT staat dat indien de termijn is verlopen, geen beroep meer kan worden ingesteld. 'Indien het mogelijk zou blijven ook na de vastgestelde termijn beroep in te stellen zou dit leiden tot veel rechtsonzekerheid, aangezien dan nooit zekerheid is of een klacht is afgerond.'

Vraag: Zeven dagen is dermate kort, dat het maar de vraag is of van een zinvolle beroepsprocedure kan worden gesproken, zeker voor deze groep jeugdigen die in een kwetsbare en afhankelijke situatie verkeren. Kan de minister aangeven of bij het bepalen van de zevendagentermijn rekening is gehouden met het belang van de jeugdigen en zo ja, hoe? En ook in hoeverre verschoning mogelijk is?

De Kinderombudsman en Nationale ombudsman zijn ook tweedelijnsklachteninstanties

In het wetsvoorstel, noch de MvT is terug te lezen dat er óók geklaagd kan worden bij de Nationale ombudsman en Kinderombudsman als zijnde bevoegde tweedelijnsklachteninstanties.

Vraag: Wat zijn uw overwegingen om in dit wetsvoorstel en de MvT niet in te gaan op klachtmogelijkheden bij de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman?

Geen strenger regime dan nu het geval is

Op een aantal punten wordt de rechtspositie van de jeugdigen in gesloten jeugdhulpinstellingen door dit wetsvoorstel duidelijk versterkt. Op andere punten lijkt het alsof er sprake is van een verzwaring van het regime.

Vraag: Kan de minister een overzicht verstrekken van alle wijzigingen waarbij sprake is van een verzwaring/verslechtering ten opzichte van de huidige wet, en hierbij aangeven op welke manier rekening is gehouden met het belang van de jeugdigen?

Ik hoop dat onze input voor u behulpzaam is. Indien er vragen zijn, kan er natuurlijk contact met ons worden opgenomen.

Met vriendelijke groet,

Margrite Kalverboer
de Kinderombudsvrouw

datum

23 november 2021

ons nummer

1632630